

NYHETER OM EU

NYHETSRESEN FRÅN FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU ■ NOVEMBER 2008

Mona Sahlin kan uppfylla ett av ja-sidans många svikna EU-löften

Den 13 november var det 14 år sedan folkomröstningen om EU. Inför medlemskapsförhandlingarna formulerade LO en diger lista med krav. Bland annat krävdes att svenska kollektivavtal ska kunna tillämpas när utländska företag utför arbete i Sverige och att facket vid behov ska kunna sätta in stridsåtgärder [Lex Britannia]. EU-minister Ulf Dinkelspiel [m] framförde också dessa krav till EU-kommissionen när förhandlingarna om medlemskap inleddes i februari 1993. Resultatet blev ett ensidigt uttalande från svensk sida. "Det var omöjligt att komma längre," förklarade Jörgen Hettne, jurist på UD:s rättsavdelning. Men enligt LO:s styrelse hörsammades de fackliga kraven i Bryssel. I ett uttalande förkunnades efter att medlemskapsförhandlingarna avslutats: "EG [har] garanterat att man inte vill störa eller ingripa i den svenska arbetsrätts-traditionen, vilket kommer att framgå i förhandlingsprotokollet." Det enda i anslutningsfördraget som LO:s styrelse kunde hänga upp kollektivavtalen på var förklaring nummer 47. Det var en ensidig svensk förklaring. Sådana förklaringar saknar helt juridiskt värde och är att betrakta som en politisk åsiktsyttring. EU:s höga jurister i Luxemburg är inte bundna av ensidiga deklARATIONER från ansökarländer. Detta påpekades innan den svenska folkomröstningen av till exempel Ronnie Eklund, professor i arbetsrätt vid Stockholms universitet: "Det fribrev för den nordiska kollektivavtalsmodellen som [...] Sverige fått har inget stöd i Romtraktatet. Därför måste frågan prövas i EU-domstolen". [Göteborgs-Posten, 31 maj 1994] Men EU-entusiasterna inom ledningen för fackföreningsrörelsen valde medve-

tet att inte lyssna till denna sakkunskap, utan trummade på sitt budskap att EU garanterat den svenska modellen på arbetsmarknaden. "[...] vi får respekt för att avtal skall gälla från första dagen, även för utländska entreprenörer med tillfällig arbetskraft i Sverige". Ja, så skulle det bli när "Löntagare för Europa" skrev bilagan "Arbetslivet och EU" till SAF-tidningen 15 april 1994. Att de fackliga organisationerna gick i god för EU-medlemskapet var en förutsättning för en seger för ja-sidan i folkomröstningen den 13 november 1994. "Lita på oss" förklarade Ingvar Carlsson tryggt småleende på helsidesannonser tillsammans med en retuscherad Mona Sahlin. Mot löfte att kollektivavtalen och konflikträtten skulle stå orörd fick man merparten av den svenska fackföreningsrörelsen att bejaka ett medlemskap i EU och en stor del av Sveriges löntagare att rösta ja till EU. Lavalldomen visar nu att de ljög. Trots detta fortsätter EU-entusiasterna inom fackföreningsrörelsen ogenerat att hävda att det finns ett undantag för den svenska arbetsmarknadsmodellen. I en artikel på LO-tidningens debattsida ondgör sig LO:s Wanja Lundby-Wedin [och Erland Olausson] över Lavalldomen bland annat för att de stygga juristerna i Luxemburg "inte ha brytt sig om det undantag för den svenska arbetsrätten som Sverige förhandlade fram i anslutningsfördraget". Men om det nu, trots Lavalldomen, är så att EU visst har skänkt Sverige ett arbetsrättsligt undantag, då kan man fråga sig varför de fackliga organisationernas juridiska ombud under de drygt två och ett halvt år som Lavalldomen tröskades i EU-domstolens juridiska

kvagnar, inte vid något tillfälle hävdade detta undantag?

LO, Byggnads och Elektrikerna har offentliggjort ett dokument med rubriken "De fackliga organisationernas rättsliga argument i Lavalldomen" som består av nio punkter. Inte något av argumenten handlar om att EU-domstolen skulle avskriva målet alternativt avgöra det till de fackliga organisationernas fördel på grund av att Sverige fått ett juridiskt bindande undantag för de svenska kollektivavtalen och Lex Britannia. [Inget av de argument som de facto fördes fram av Byggnads och Elektrikerna var för övrigt ens nära att övertyga EU-domstolen.] Inte heller regeringen, först den socialdemokratiska och sedan den borgerliga, yrkade i sin 47-sidiga skriftliga inlaga till EU-domstolen eller under den muntliga förhandlingen i Luxemburg, att den svenska arbetsmarknadsmodellen var undantagen från EU-rätten med hänvisning till det svenska medlemskapsavtalet. Mona Sahlin och Wanja Lundby-Wedin har just nu en utmärkt möjlighet att uppfylla ett av EU-ansökningslandens svikna folkomröstningslöften. Den 20 november ska riksdagen ta ställning till Lissabonfördraget. Den socialdemokratiska riksdagsgruppen kan som villkor för att godkänna Lissabonfördraget kräva ett juridiskt bindande undantag som slår fast att EU-kommissionen och EU-domstolen icke har att avgöra när och hur svenska fackförbund ska vidta stridsåtgärder och att svenska kollektivavtal alltid ska gälla i Sverige enligt principen lika lön för lika arbete. "Att inte ställa detta krav är ett svek mot svenska löntagare", konstaterar ordförandena för Byggnads tre största avdelningar.

Fyra alliansledamöter lägger egen motion

Ett godkännande av Lissabonfördraget bör fattas med två riksdagsbeslut med likalydande innehåll och ett allmänt val mellan det vill säga som förfarandet vid en grundlagsändring.

Det föreslår riksdagsledamöterna Anne-Marie Pålsson (m), Lund, Lennart Sacrédeus (kd), Mora, Annelie Enochson (kd), Göteborg, och Ingemar Vänerlöv (kd), Vänersborg, i en motion med anledning av regeringens proposition om ett svenskt godkännande av Lissabonfördraget.

– Logiken bakom denna lösning är att en sittande riksdag inte skall kunna ändra villkoren för sig själv, framhåller de fyra ledamöterna i sin motion.

– Det mellanliggande valet ger medborgarna en möjlighet att säga sitt genom att rösta in en annan sammansättning av riksdagen än den som först lade förslaget.

– Det handlar sålunda inte om vi är positiva eller negativa till fördraget som sådant. Det handlar om något helt annat. Det handlar om respekt gentemot vårt uppdrag och våra väljare. Vår motion är ett uttryck för en vilja att öka medborgarnas delaktighet i beslutsprocessen och värna grundlagens anda, avslutar Anne-Marie Pålsson, Lennart Sacrédeus, Annelie Enochson och Ingemar Vänerlöv.

Oklart när Lissabonfördraget träder i kraft

Lissabonfördraget kommer troligen inte att träda i kraft under 2009. Den bedömningen gjorde paneldeltagarna under en lunchdebatt i riksdagen den 19 september.

De bygger sin bedömning på att det ännu är oklart hur Irland ska hantera resultatet från folkomröstningen i juni då irländarna röstade nej till fördraget. Carl B Hamilton (fp) kunde tänka sig att flytta fram valet till EU-parlamentet tills det är klart vilket fördrag som kommer att gälla under mandatperioden. Nils Lundgren (junilistan) avvisade tanken och påpekade att val till EU-parlamentet har hållits under liknande omständigheter tidigare. Medverkade gjorde riksdags-

ledamöterna Anna Kinberg Batra (m), Kerstin Lundgren (c), Carl B Hamilton (fp), Désirée Pethrus Engström (kd), Ulf Holm (mp) och Hans Linde (v) samt EU-parlamentarikerna Göran Färm (s) och Nils Lundgren (junilistan). Arrangör var riksdagen och EU-parlamentets informationskontor i Sverige.

Marocko

EU:s förhandlingar om att Marocko ska ges särskild status inom EU kan leda till att unionen bryter mot internationell rätt. Detta menar solidaritetsorganisationen Western Sahara Resource Watch, WSRW, som i ett pressmeddelande kräver att EU i kommande avtal med Marocko preciserar att Västsahara, som Marocko ockuperar, undantas från samarbetet.

– Det är uppenbart att enligt internationell sedvanerätt har EU och dess medlemsstater en skyldighet att vägra erkänna den olagliga marockanska annekteringen av Västsahara, säger Sara Eyckmans från WSRW.

S satsar på fackliga rättigheter i EU-val

Fackliga rättigheter blir socialdemokraternas viktigaste fråga i valet till EU-parlamentet nästa år. Det framgår av partiets valplattform. Förstanamn på kandidatlistan blev den nuvarande partisekreteraren Marita Ulvskog.

– En av våra viktigaste valfrågor som vi har diskuterat i dag det blir kollektivavtalsfrågan. Vi kommer att ta strid mot de som vill att Europas löntagare ska tävla om jobben med lägre löner och sämre arbetsvillkor, sa Marita Ulvskog om den del av valplattformen som tydligt vägde tyngst när socialdemokraternas förtroenderåd möttes i Stockholm den 15 november. Förtroenderådet röstade också igenom att kollektivavtal, konflikträtt och fri förhandlingsrätt ska överordnas, alltså gå före fri rörlighet.

Och det här är en mycket viktig fråga förklarar LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin:

– Blir det en konflikt mellan dessa båda till exempel i en dom i EG-domstolen så är det väldigt viktigt att det finns ett socialt protokoll som markerar att det

är de fackliga rättigheterna som är överordnade.

Kollektivavtal saknades vid LKAB-bygge

Det saknades svenskt kollektivavtal i ett fall när LKAB lät bygga sitt nya pelletsverk i Malmberget. Gruvfyrn har hittat underentreprenörer som bara betalt cirka hälften av svenska metallarbetares lägsta löner till sina anställda.

– Vi har hittat avtal som är allt annat än svenska kollektivavtal. Jag skulle betrakta dem som rena och skära slavavtal, säger Thomas Nilsson som är ordförande i Gruvfyrn i Malmberget.

Det polska företaget Mostostal har varit underentreprenör med 50 anställda för att installera rökgasrening i pelletsverket. I anställningskontraktet som är översatt från polska och som Sveriges Radio Norrbotten fått ta del av står att lönen före skatt skulle vara 9.580 svenska kronor. I snitt har arbetarna jobbat för 57 kronor per timme.

Arbetstagarna skulle själv stå för allt slitage och eventuella förluster beträffande bland annat arbetskläder och arbetsmaterial. Arbetarna har också fått förbinda sig att hemlighålla anställningsvillkor och löneavtal under kontraktstiden.

Nu ska Gruvfyrn agera för att de polska arbetarna ska få sina avtalsenliga löner.

– Det är helt oacceptabelt att vi fortfarande har företag som försöker slå sönder och samman den svenska arbetsmarknaden, säger Thomas Nilsson.

EU agerar mot tysk skyddslag

EU-kommissionen kommer att vidta rättsliga åtgärder mot Tyskland beträffande den omstridda lag som skyddar biltillverkaren Volkswagen från oövilkomna uppköp. Förra året fastslog EU:s domstol att den dåvarande lagen bröt mot EU:s regler. Tyskland ändrade skyddslagen men uppfyllde ändå inte EU:s krav. Kommissionen anser att lagen, som funnits sedan 1960, hindrar det fria flödet av kapital i EU. Före jul ska ett beslut ha fattats, enligt en talesman för kommissionen.